

VERSLAG VAN DE EXCURSIE NAAR WUPPERTAL op 27 en 28 oktober 1973

Op 1 en 2 mei '71 waren de „Naturwissenschaftliche Verein” en het „Fuhlrott Museum” uit Wuppertal op bezoek in Maastricht.

De kontakten die toen gelegd werden leidden ertoe, dat het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en het Natuurhistorisch Museum te Maastricht uitgenodigd werden een tegenbezoek te brengen. Men hoopte op deze wijze tot een uitwisseling van kennis en gegevens te komen. Aan deze uitnodiging werd op 27 en 28 oktober 1973 gevolg gegeven.

In het Museum werden wij vriendelijk door Dr. Kolbe en zijn medewerkers ontvangen en welkom geheten namens de twee instanties en de stad Wuppertal. De plaatselijke pers was bij deze ontvangst aanwezig om verslag uit te brengen van het „niederländisches” bezoek.

Na de begroetingswoorden over en weer werd er een overzicht gegeven van de activiteiten, die te wachten stonden.

Om een eerste indruk van de stad te krijgen zou er een tocht gemaakt worden met de „Schwebe Bahn”. Daarna stond een uitgebreid bezoek aan het Museum op het programma. De eerste dag zou besloten worden met een gezamenlijk diner, dat aangeboden werd door de stad.

Op de tweede dag kon dan een excursie gehouden worden onder de titel „Bergbauspuren und Aufschlüsse des Karbons zwischen Wupper und Ruhr”.

De „Schwebe Bahn”-tocht door Wuppertal

Met de trein reden we naar Vohwinkel, waar het begin- (eind-) punt is van de Schwebe Bahn. Hier voegden zich ook de leden van de Naturwissenschaftliche Verein bij ons, zodat we gezamenlijk gebruik konden maken van een „Spezial Fahrzeug”, dat de „Verkehrsverein” ter beschikking gesteld had. De Schwebe Bahn werd in 1898 - 1901 gebouwd op

pijlers van 8 - 12 m hoogte, waaraan rails bevestigd waren zodat er een tramwagen aan opgehangen kon worden. Op deze wijze was het mogelijk het voertuig boven de straten en de rivier de Wupper te laten „zweven”, zonder last te hebben van het overige verkeer. Van „zweven” is echter geen sprake. De geluidshinder is hiervoor vooral in bochten te groot. Toch blijkt uit het aantal ritten (om de 7 minuten en in de spitsuren om de 4 minuten), dat deze oude konstruktie ook nu nog van grote betekenis is voor het stadsverkeer.

De tocht die wij maakten, ging van Vohwinkel naar Elberfeld, Barmen en Ober-Barmen met een totaal-lengte van 13,3 km.

In verband met het lawaai was het niet mogelijk, dat één reisleider het woord voerde. Maar dat was geen bezwaar, want ieder had in zijn buurman een informatie-bron. Het is daarom wel moeilijk een verslag te geven van hetgeen wij als groep gezien en gehoord hebben. Ik meen echter dat iedereen een indruk gekregen heeft van de stad en de geologie.

In Ober-Barmen werd uitgestapt om een groeve van dichtbij te bekijken. Het betrof een tot geologische monument verklaarde oude groeve, nu omgebouwd tot kinderspeelplaats. Draadgaas beschermt niet alleen de kinderen tegen vallend gesteente, maar voorkomt ook dat volwassenen de groeve-wanden beschadigen.

Er is devonische „Massen-kalk” ontsloten, waarin de afbraakresten aanwezig zijn van de toenmalige koraalriffen uit de Devoon-zee. Vooral Stromatoporen en Brachiopoden bleken door de natuur fraai uitgerepareerd. Met de Schwebe Bahn reden we daarna terug naar het museum in Wuppertal.

Het Fuhlrott Museum te Wuppertal

Het museum is tesamen met het „Haus der Erwachsenenbildung” (ongeveer vergelijkbaar met een nederlandse volkshogeschool) ondergebracht in een grotendeels nieuw gebouwd complex. Dit biedt ver-

schillende mogelijkheden tot samenwerking. Als we dan ook het programma van het museum voor de maanden oktober en november inzien, blijkt er een aantal activiteiten plaats te vinden die min of meer gemeenschappelijk zijn. Zo worden er cursussen gegeven in mikroskopie en conserveren door het museum met gebruikmaking van de leslokalen van de school en zijn er speciale rondleidingen in het museum voor de cursisten van de school.

Het museum is onderverdeeld in drie afdelingen en wel in een geo-mineralogische-, een biologische- en een historische afdeling. Men heeft er naar gestreefd een streekmuseum te zijn voor de stad en de omgeving van Wuppertal.

In de geologische afdeling zijn het vooral de fossiele plantenresten uit het Midden-Devoon, die een bijzondere plaats innemen. Het plantengeslacht *Duisbergia*, dat genoemd is naar een inwoner van Wuppertal en de soort *Asteroxylon elberfeldense*, genoemd naar Elberfeld, krijgen dan ook bijzondere aandacht in de vitrines (fig. 1).

Fig. 1.

Uiteraard vragen de mooie mineralen en ertsen uit de omgeving ook hun aandacht. Met behulp van een speciaal vervaardigd profiel uit echte steenmateria-

len krijgt men een indruk van de stratigrafie en de tektoniek.

Tenslotte wordt in een stratigrafisch profiel een overzicht gegeven van de verschillende soorten gesteenten en fossielen uit de omgeving van Wuppertal. In de biologische afdeling heeft men speciale thema's gekozen, waarbinnen zoveel mogelijk materiaal uit de streek verwerkt is.

Enkele thema's zijn:

- De onderlinge beïnvloeding van het leven en de omgeving. Hierbij werden voornamelijk insecten als voorbeelden gebruikt.
- Selektie in het dierenrijk, waarbinnen aandacht geschonken werd aan schutkleuren, symbiose en parasitisme.
- Bij het thema vogels, werd naast de aandacht aan vogeltrek ook het nest betrokken (fig. 2).

Fig. 2.

In alle thema's wijst men op de verantwoording, die wij mensen hebben ten opzichte van de natuur. Zodoende komt hier ook het thema milieubescherming tot zijn recht.

In de historische afdeling is door middel van maquettes, schilderijen, grafieken en documenten een beeld gegeven van de stad Wuppertal vanaf het jaar 1000. Het verwerken van vlas blijkt in 1572 al een voorrecht voor de plaats te zijn geweest en

zodoende heeft dit vooral bijgedragen tot de industriële ontwikkeling. Daarnaast vinden we echter ook materialen, die samenhangen met de verwerking van ijzerertsen.

Na de rondleiding door het museum bezichtigden enkele deelnemers het museum achter de schermen (magazijnen en werkruimten). Het is begrijpelijk dat hier rijkelijk ervaringen uitgewisseld werden.

Het diner in de „Ratskeller” besloot een leerrijke en gezellige dag.

Exkursie „Bergbauspuren im Niederbergischen”

Nadat we uit Wuppertal vertrokken waren, werd bij Horath gestopt. Hier was een prachtig vergezicht over de „Herzkamper Mulde”, waarin enkele koollagen dazomen. Vooral gedurende de eerste jaren na de tweede wereldoorlog werd hier een groot aantal kleine mijntjes aangelegd. In Herzkamp bezochten we een dergelijk klein mijntje. In de storthoop naast de oude mijn waren velerlei fossielen te vinden in de carbonische leien.

Eveneens in Herzkamp werd een bezoek gebracht aan de „Grundschule”. Op een wand in de schoolhal is, over een oppervlakte van zeker 20 m², een prachtig laagvlak met golfribbelingen in kwartsitische zandsteen uit het Carboon bevestigd (fig. 3).

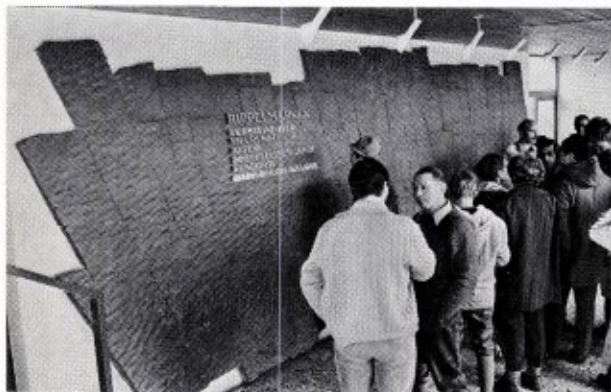

Fig. 3.

Het is een fraai gezicht hoe men hier met natuurlijke materialen een versiering in de hal heeft aangebracht, die tevens leerzaam is.

Later op de dag zijn we in Hobeuken ook een bezoek gaan brengen aan de groeve, waaruit het laagvlak gedolven werd. De resterende wand heeft men tot geologisch monument verklaard.

In de directe omgeving werd nog een oude ijzerwinplaats bezocht. In de 16e eeuw had men hier in een beekje een vijver aangelegd. Nadat bacterien het ijzer uit het water in de vorm van ijzeroer hadden neergeslagen, werd het oer in primitieve ovens gesmolten. De slakken van deze smelterijen lijken geheel op de slakken, die ook te vinden zijn bij Epen en Vaals.

Bij Hövel werd een iets grotere voormalige kolenmijn bezocht, waar op de storthoop ijverig fossielen verzameld werden. Naast de gebruikelijke afdraken van planten werden er ook stukken gevonden, waarin Goniatieten aanwezig waren.

Tenslotte werd een bezoek gebracht aan de kleine mijn „Elisabethenglück” in Sprockhövel, die slechts kort geleden stilgelegd werd.

De excursie werd besloten in een „Imbiss”, waarna afscheid genomen werd met de belofte, dergelijke ontmoetingen tussen gelijkgerichte verenigingen en musea in de toekomst te herhalen.

ing. P. J. Felder.